

Эргонімы з рэгіянальным кампанентам прадстаўляюць цікавы матэрыял і перспектывы для далейшых даследаванняў, таму што кожны рэгіён Беларусі мае сваю краязнаўчую адметнасць, абумоўленую яго прыродай, гісторыяй і культурай. Такія даследаванні, несумненна, паспрыяюць павышэнню турыстычнай прыцягальнасці рэгіёна, дапамогуць глыбей асэнсаваць непаўторнасць кожнага населенага пункта нашай Радзімы, папулярызуюць краязнаўства, матывуюць маладое пакаленне на вывучэнне гісторыі свайго краю.

Літаратура

1. Васильева, А. Ю. Эргонимы как компонент регионального туристического дискурса: лингвопрагматический аспект / А. Ю. Васильева // Тульский научный вестник. – 2023. – № 2 (14). – С. 64–73.
2. Кузьміч, В. А. Рэгіянальны патрыятызм як кампанент грамадзянскага выхавання / В. А. Кузьміч // Труды БГТУ. – 2012. – № 5. – С. 157–159.
3. Назукина, М. В. Эргонимы как маркеры территориальных идентичностей Перми / М. В. Назукина // Вестник ПФИЦ. – 2019. – № 2. – С. 63–69.
4. Соловьева, Л. Л. Использование белорусского языка в маркетинге / Л. Л. Соловьева, И. А. Фукова // Стратегия и тактика развития производственно-хозяйственных систем: сб. науч. тр., к 20-летию гуманитарно-экономического факультета / М-во образования Респ. Беларусь [и др.]; под ред. В. В. Кириенко. – Гомель: ГГТУ им. П. О. Сухого, 2017. – С. 236–239.

В. У. Русак

Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт

УДК 821.161.3-1'373.612.2

АНТРАПАМОРФНАЯ МЕТАФАРА Ў ПАЭМЕ ЯКУБА КОЛАСА «СЫМОН-МУЗЫКА»: КАГНІТЫЎНЫ АСПЕКТ

Ключавыя словы: кагнітыўная лінгвістыка, метафара, антрапаморфная метафара, метафарычныя мадэлі.

У прапанаванай рабоце прааналізаваны мадэлі антрапаморфнай метафары, якія з'яўляюцца частотнымі ў паэме Якуба Коласа «Сымон-музыка». Адзначана, што навакольная рэчаіснасць у названым творы адлюстроўваецца праз успрыняцце галоўнага героя – таленавітага музыкі, які бачыў разумны пачатак ва ўсіх аб'ектах навакольнага асяроддзя. Выяўлена, што антрапаморфныя метафары ў паэме прадстаўлены двума семантычнымі блокамi: «Чалавек цялесны» і «Унутраны свет, стан чалавека». Прааналізаваны асноўныя паняццiйныя сферы, якія адносяцца да названых семантычных блокаў.

**ANTHROPOMORPHIC METAPHOR
IN YAKUB KOLAS'S POEM «SIMON-MUSICIAN»:
THE COGNITIVE ASPECT**

Key words: cognitive linguistics, metaphor, anthropomorphic metaphor, metaphorical models.

The proposed work analyzes the models of anthropomorphic metaphor, which are the most frequent in the poem by Yakub Kolas «Simon-musician». It is noted that the surrounding reality in the named work is reflected through the perception of the main character – a talented musician who saw a reasonable beginning in all objects of the environment. The most common metaphorical model in the poem is «the surrounding reality is a person». Anthropomorphic metaphors in the poem are represented by two semantic blocks: «the bodily man» and «the inner world, the human condition». The semantic block «bodily man» includes metaphors reflecting such conceptual spheres as «the body, the human body», «the physical state of a person». The semantic block «inner world, human condition» includes metaphors related to the emotional and mental levels of personality.

З'ява метафары цікавіць даследчыкаў многія дзесяцігоддзі, пры чым у цэнтры ўвагі аказваецца і яе намінатыўная прырода, і яе эстэтычны патэнцыял. У наш час метафара знаходзіцца ў сферы інтарэсаў лінгвістаў, літаратуразнаўцаў, нейрапсіхалагаў і іншых вучоных, якія даследуюць яе як універсальны гнасеалагічны механізм, як ментальную аперацыю і як спосаб пазнання, апісання і тлумачэння свету.

Пры самым агульным падыходзе метафара акрэсліваецца як выражэнне аднаго аб'екта рэчаіснасці праз іншы аб'ект, адной катэгорыі праз іншую, аднаго канцэпта ў сістэме чалавечых ведаў праз іншы канцэпт. Такім чынам, метафара – адзін са шляхоў выражэння чалавечых ведаў у моўнай форме. Функцыянаванне метафары ў свядомасці чалавека можна ахарактарызаваць як форму складанай арганізацыі мысленчай прасторы: складаныя неназіраемыя аб'екты супастаўляюцца з больш простымі ці канкрэтна ўспрымаемымі (назіраемымі) аб'ектамі і рэалізуюцца праз іх у працэсе асэнсавання чалавекам складаных з'яў. Як адзначыў Д. Лакоф, «метафара дазваляе нам разумець даволі абстрактныя ці па прыродзе сваёй неструктураваныя сутнасці ў тэрмінах больш канкрэтных ці, ва ўсякім разе, больш структураваных сутнасцей» [3, с. 245].

Адным з найбольш цікавых кантэкстаў, у якім функцыянуе метафара, выступае паэзія. Адметнасць паэтычнай мовы ў тым, што ў ёй найбольш яскрава раскрываецца семантычны патэнцыял моўных адзінак.

Тут метафара выступае як інструмент адначасовага асэнсавання і рэканструкцыі свету. Прычым цікавасць выклікае не толькі аўтарская метафарызацыя, але і адлюстраванне агульнамоўных метафарычных мадэлей у мастацкай спадчыне таго ці іншага мастака слова.

Дадзеная праца прысвечана апісанню антрапаморфнай метафары ў паэме Якуба Коласа «Сымон-музыка». Выбар матэрыялу для аналізу невыпадковы: названая паэма прызнана адным з найбольш значных твораў беларускай літаратуры XX стагоддзя; у ёй адлюстраваны істотныя рысы светаразумеання і светаадчування беларускага народа; бясспрэчнай з'яўляецца сувязь паэмы з традыцыямі беларускай вуснай народнай творчасці [4]. Мяркуем, што даследаванне метафар у названым тэксце дазволіць назапасіць матэрыял і зрабіць абгрунтаваныя высновы як пра актуальныя мадэлі антрапаморфнай метафары ў ментальным лексіконе беларусаў, так і пра тыя метафарычныя пераносы, якія адлюстроўваюць унікальны, індывідуальны светапогляд Якуба Коласа.

У працэсе ментальнага структуравання навакольнага асяроддзя галоўная роля адводзіцца антрапаморфнай метафары. Невычэрпнай крыніцай метафарычнага ўзбагачэння становіцца сам чалавек з характэрнымі анатамічнымі, фізіялагічнымі і псіхалагічнымі якасцямі. Пашыранасць метафарычнай мадэлі *«навакольная рэчаіснасць – гэта чалавек»* у паэме «Сымон-музыка» прадыхтавана тым, што навакольны свет у творы адлюстроўваецца праз фантазійнае светаадчуванне і светаўспрыманне геніяльнага дзіцяці. Сымона, заўсёды ўважлівага, назіральнага, удумлівага, глыбока ўражваюць малюнкi і праявы навакольнай рэчаіснасці. Ён мяркуе, што «на свеце ўсё дазвання, нават камень і пясок, мае думкі і настроі» [2, с. 393]. Пры рашэнні праблемы жыцця і мастацтва Якуб Колас звяртаецца да крыніц народнага светаадчування, светабачання, да той найўнай, магчыма, даўно зжытай ідэі пангуманізму, якая дапускае псіхічны пачатак, гэта значыць душу, ва ўсіх прадметах навакольнай прыроды.

Паколькі свет чалавека выразна падзяляецца на сферу матэрыяльную і духоўную, антрапаморфныя метафары з паэмы «Сымон-музыка» мы размеркавалі па двух семантычных блоках: «Чалавек цялесны» і «Унутраны свет, стан чалавека».

Да семантычнага блока **«Чалавек цялесны»** ў паэме адносяцца метафары, якія адлюстроўваюць такія паняццёвыя сферы, як «Цела, арганізм чалавека» і «Фізічны стан чалавека».

Знешнім абліччам, падобным да чалавека, у паэме «Сымон-музыка» валодаюць, найперш, прыродныя з'явы і аб'екты: зямля і неба, сонца і месяц, дзень і ноч, поры года, дрэвы, расліны і інш. Прырода ўцэлым успрымаецца галоўным героем і самім паэтам як мадэль чалавека.

Сфера «Цела, арганізм чалавека» прадстаўлена слотамі:

– **твар:** Бо і ў той цішы зацятай / Ёсць і голас і свой **твар**; Калі месяц блеск свой кіне / У **твар** ночкавай пустыні; Агаляўся **твар** зямлі; Па зіме вясна ўбірае / **Твар** зямлі, лясы, лугі; І зямля свой **твар** мяняе;

– **вочы:** Ішоў зранку дзень пануры, / Ахінуўшыся ў імглу, / **Вочы** шэрыя прыжмурыць / І міргне вятру-арлу; А з-за краю нябёс **вочы** ўскінуў дзянёк; І дзе толькі **вочы** кіне [вясна – В.Р.], / Ажыўлялася пустыня; **Вочы** ўскідваюць зарніцы; Зоркі ў небе – неба **вочки**; Бы ажыў уньтой дзірван, / **Вочкам** бліснуў дурасліва!; Мрок няветлы і зацятый / Жмурыць **вочы** з-пад карэння; Зоры з неба **вокам** згоды / Углядаліся скрозь цьму; І **вочы** Венеры / Праз цёмныя дзверы / Зірнулі лагодна, прыветна;

– **валасы (косы; кудры):** Нават з неба зоркі ўночы / У ёй купалі свае **косы**; Іх віталі сонца **косы**, / Агнявыя пасмы-стрэлы; У іх [вербаў – В.Р.] **косах** месяц ззяе; Лес **цёмнакудры**; **Косы** чорныя маўкліва / Распусціла ноч на свеце, / На лістку, на кожным квеце, **Волас** звіс яе жычліва; Іскры сонцавых **кос**;

– **слёзы:** І **слязамі** дробна-дробна лес, дубраву напаўняў; А ўчарашняга дня кроплі вылітых **слёз** / Замарозіў мароз; Льюцца, таюць зыкі болю, / Аж калоцяцца, дрыжаць. / Ды заплачуць, затрасуцца, / Капнуць дробнымі **слязьмі**;

– **сэрца:** Ссеклі злыдні дзіва-дрэва, / **Сэрца** вынялі з яго;

– **галава:** І галоўкай заківаюць, / Засмяюцца васількі.

Адзначым, што як мадэль чалавека ў паэме прадстаўляюцца не толькі прыродныя аб’екты. Так, слот «вочы» сустракаем пры апісанні панскага замка: Тыя вокны – **вочы** змея. / Пазірае замак скрыва; слот «сэрца» – пры апісанні звона: Быў адзін звон незвычайны <...> / І быў **сэрцам** ён чулівы.

Сфера «Фізічны стан чалавека» прадстаўлена метафарамі, якія адлюстроўваюць фізічную дзейнасць чалавека (рух, успрыняцці органамі пачуццяў, працоўную дзейнасць, маўленне), стан спакою (сну), фізічную няздольнасць да дзеяння (хваробу).

Метафары руху (праз слоты ісці, хадзіць, паўзці, імчаць і інш.) ужываюцца ў спалучэннях са словамі:

– **вецер:** І зачым у высь блакіту / Ідзе ветрык пехатой; Пахаджае ветрык вольны;

– **восень:** Восень спеў вяла бясконцы, / З ветрам ходзячы ў кустах; Восень ішла ў сырм тумане, / Восень клыгала ўгары;

– **туман:** І ціха па жыце / Туман прапаўзае бязногі;

– **мрок:** Мрок ачнуўся, скулься глянуў / І пасунуўся рупліва / З таго лесу праз паляну / Насустрэч якраз туману, / Што з нізіны ўстаў маўкліва, / Слепавочна, баязліва;

– **дым:** І дымок пагульваў жвава, / Гнаў клубочак за клубком, / Браў улева, рваўся ўправа;

– **гром:** Гром-пярун імчыцца далей / З грознай рацыю грознай хваляй;
– **дзень:** Дзень чуць значна / З смехам ясным на вуснох / Ідзе з ёю ў стэп няўбачны;

– **сонца:** А тым часам сонца ўстала, / Промень першы завітаў;

– **месяц:** А гэты месяц безгалосы, / Ідучы небам на ачосы і інш.

Аналіз метафар руху паказаў, што не толькі свет прыроды падобны да чалавека, але і ўнутраны свет чалавека прыпадабняецца да жывога, матэрыялізуецца. Напрыклад, метафара *блукаць, бегаць, бродзіць* можа перадаваць як бачны рух, так і нябачны, але ўсведамляемы, напрыклад, у спалучэннях са словамі *думка, смех*: *Думка дзесь не тут блукала; І на губках смех, бывала, / Заблукае, задрыжыць; У Сымонкі ў вочках, твару / Бегаў ціхі-ціхі смех; Што за мыслі ў цябе бродзяць?*

Паэтычная карціна свету, створаная Коласам, уключае антрапаморфныя метафары, звязаныя з сенсарнымі дзеяннямі. Навакольнае асяроддзе надзяляецца здольнасцю бачыць, назіраць, чуць: *І ў задуме пазірала / Даль з-пад шэрае імглы; Неба цёмнае без зор / Непрыветна пазірала; Тыя ж дрэвы, нібы зданні, / Пазіраюць грозна-строга; Мрок ачнуўся, скулься глянуў; Што ў прасторах у бяскрайных / Зоры слухалі сукрыта; Хіба можа чуць пясок?*

Сярод метафар, звязаных з працоўнай дзейнасцю чалавека, у паэме «Сымон-музыка» частотнасцю вылучаюцца метафары ткацтва, якія сустракаюцца ў спалучэнні са словамі:

– **восень:** Восень ткала ўжо красёнцы / Мягкай чырвані ў лістах, / Восень прала кужаль тонкі – / Павуціння белы лён;

– **туман:** Навакол ляжаць прасторы, / Тчэ ім наміткі туман; А ў бяздонні пас бліскучы, / З туманоў і зор сатканы;

– **мароз:** Стынуць вербы, бы змярцвеўшы, / Тчэ мароз ім свой узор; Эх, мароз, мароз траскучы! / Шкелчкі краскамі ты ўбраў, / Толькі ж холад твой някучы / Краскі ў полі ўсе набраў. / Тчэш красёнцы ты прыўдала; Лёд – аснова і вуток, / Снег – і цэўкі і сукала, / Іней-зоры – твой чаўнок;

– **іней:** Лес, да ніткі абадраны, / Як за подаці мужык, / Замест лісця ў бель убраны, / Іней тчэ яму баішлык;

– **мрок:** Мрок няветлы і зацяты <...> / Па палёх раняе латы / І край неба тчэ ў суценне;

– **ноч:** І яму ноч з хмарах-воўны / Белы выткала вянок;

– **промень:** Промень ясны і ласкавы / У той росцы ззяў красою / І вясёлкам ткаў кароны;

– **сонца:** З ім размовы мелі хмаркі, / Перасмейваліся з ім, / Плывучы ў адзенні яркім, / Тканым сонцам залатым.

У пейзажных замалёўках метафары названай тэматычнай групы дазваляюць па-мастацку апісаць надыход той ці іншай пары года, ночы ці раніцы. Як справядліва адзначыла даследчыца А. С. Васілеўская, у выніку

метафарычнага ўжывання слоў «працэс ткання становіцца сімвалам касмічнай змены часу» [1, с. 40]. Метафара ткацтва ў Коласавым кантэксте сустракаецца і пры апісанні ўнутранага свету чалавека (у спалучэнні са словамі *надзеі, думкі*): *Ёй надзеі ткуць красёнцы / Залаценькім чаўначком; Думкі светлыя ўстаюць, / Зноў у сэрцы санцавеі / Ёй красёнцы шчасця ткуць*. Ёсць гэтая метафара і ў самых першых радках паэмы: *Ад тысячы ніцей, / З якіх аснована і выткана жыццё / І злучана быццё і небыццё, – / Збіраўся скарб, струменіўся няспынна <...>*. Матыў сатканага з нітак жыцця з'яўляецца ў пэўнай ступені традыцыйным для народнага светапогляду. Тонкая нябачная нітка – старажытны сімвал чалавечага лёсу. А вобраз ткання трактуецца яе увасабленне ідэі тварэння жыцця і лёсу.

Навакольны свет ва ўспрыняцці Сымона напоўнены гукамі, таму важную ролю ў паэме адыгрываюць метафары маўлення (слоты голас, гоман, гаворка, гутарка, песня, шэпт і інш.). Галоўны герой паэмы характарызуецца важнай прыметай: ён валодае вельмі тонкім, звышнармальным, слыхам. Сымон чуе ўвесь сусвет; ён прыслухоўваецца да прыродных і штучных гукаў, якія раздаюцца з усіх бакоў. Разнастайныя аб'екты ўступаюць у размову з чалавекам і адзін з адным. Метафары маўлення ўжываюцца ў дачыненні да апісання:

– **гукаў музычных інструментаў**: *І Сымонка ў захапленні / Ловіць звону галасы; І ніколі не маўчалі Струны-гуды звона тога; Гралі струны яго самі, / І іх спевам-галасамі / Месяц цешыўся бязмоўна; Дружна струны гаманілі / І казалі струны тыя, / Струны чуткія, жывыя;*

– **раслін**: *Якжытцо загаманіць; Што гаворыць жытні колас; Наабапал з ёю жыта / Каласкамі гаманіць; То ж спявае з кветкай кветка!; Ён зліваўся ў тон суладны / З шумам лісцяў і травінак, / З спевам красак і былінак; І як жыта шумам-спевам / Мову-песню павядзе?; Уставай! – шуміць дубок; Абудзіся, галубок! – / Кажуць травак валаконцы; Там лісцейка дуба высака ўверсе / Выконвае спевы;*

– **насякомых**: *Як зазвоняць, заіграюць / Мушкі, конікі, жучкі; І чаго спявае ўголас / Мушка, конік, авадзень;*

– **птушак**: *Што ўгары над срэбрам жыта / Пяе жаваранак той;*

– **хваль**: *Дзе над гоман хваль крынічных / Думку думае прастор; Гаманіла хвалька з хваляй / Спевам роўным галасоў;*

– **ветру**: *З ім парады ветрык вёў, Так на полі ў вечар мая / Ветру лёгенькі павеў / Чуць калосікі гайдае / Ды з іх гутаркі складае / Нейкі гошчы-ціхі спеў;*

– **грому**: *Глушыць землю шум іх мовы, / І выконвае ім словы / Гром выразней і мацней;*

– **хмар**: *З ім размовы мелі хмаркі;*

– **касічных аб'ектаў**: *З хорам зор і небысамі; – Устань, любы! – шэпча сонца.*

Супрацьлегласцю актыўнай дзейнасці з'яўляецца стан сну. У залежнасці ад аб'екта метафарызацыі «тыпалонія» сну ў паэме «Сымон-музыка» розная:

1) сон – спакой, стан душэўнай раўнавагі (у пейзажнай лірыцы): *Дрэмле чутка ў полі ніва, / Выступае лес маўкліва; У мроку нікнуць сонна далі; У іскрах змяркання / Ружовага ззяння / Дзянёк на спакой адплывае, / Дзянёк замірае, / Дзянёк спачывае / З усмехам ясным кахання; Лісцік дрэмле, спіць трава; І бясконцыя моры / Даляў сонна-імглістых;*

2) сон – адсутнасць жыцця, амаль смерць: *Ціха ў замку і нялюдна / Бы ён [замак – В.Р.] вымер, бы пусты; Сном заснуўшы неабудна, / І жудою патыхае / Ад сляпых яго акон; Цяжка замак спачывае, / І трывожны яго сон; Зацяты сон нямых пустынь.*

Да паняццёвай сферы «Чалавек цялесны» таксама адносяцца метафары, якія абазначаюць фізічную няздольнасць да дзеяння, стан хваробы. Найбольшай частотнасцю сярод іх характарызуюцца метафары, звязаныя з паняццямі нематы. Пры апісанні прыродных аб'ектаў гэтыя метафары звязаны з цішынёй і цемрай, якія перадаюць стан трывогі, неспакою лірычнага героя: *Ды ніхто не знаў тых струнаў, / Патайных ніцей душы, / Што злучаюць гук пярунаў / З **немым** голасам цішы; Як глыбок той прастор **немы**; Ціш, глухота, **нема** ўсюды; Скрозь мрок **нямы**, скрозь чорны мут, / Як звон жалобы пахавальны, / Як песні голас развітальны <...> Цянюе мрок, густы, як сіта, / На месцы тым, дзе быў агонь.*

Да семантычнага блока «**Унутраны свет, стан чалавека**» адносяцца метафары, звязаныя з эмацыянальным і ментальным узроўнямі асобы.

Найбольш прадуктыўная мадэль – эмацыянальнае напаўненне навакольнага асяроддзя ў яго ўспрыняцці чалавекам. Ва ўяўленні Сымона аб'екты жывой і нежывой прыроды, а таксама музычныя інструменты – жывыя істоты, якія могуць радавацца, смяяцца, гараваць, сумаваць, стагнаць, суперажываць: ***Вецер** песні пая ўлетку, / **Плача** ж жаласна ўзіму?; А **лес радасцю** гукае, / Шчасцем вее сенажаць; **Плакаў** ссечаны **дубок**; Дзе увосень **плачуць лозы**; **Промень** кінуў смех **шчаслівы**; І **вецер** попел знёс на гонь, / Ад лесу дзьмухнуўшы **сярдзіта**; Стаў **маркоцен прастор** польны; **Лес і гай** з ім **смуткаваў**; І **накрыўдзілася пушча**; І **смуткуе** **звон разбіты**; Зноў над скрыпкаю **жалобна** / **Смык** хадзіў, бы штось ранняў; Дзесь **галосіць-плача дудка**.*

Ментальныя працэсы прадстаўлены ў паэме метафарамі мысленчай дзейнасці. Сярод лексем з семантыкай мыслення частотнымі з'яўляюцца словы **думаць, думка** (і аднакаранёвыя з імі). Здольнасцю мысліць і разважаць надзяляюцца расліны, неба, зямля, прастор: *І здавалася яму, / Што ён знае, як травінка / Сваю **думае думу**; А сам дуб у нейкай **думе** / Разгарнуў сваё лісцё; Гэта **думка** нябёс і зямлі; **Думкі думае прастор**; **Мнагадумныя прасторы**.*

Прааналізаваны матэрыял паказаў, што антрапаморфныя метафары ў паэме «Сымон-музыка» найчасцей ужываюцца для характарыстыкі прыроды, але сустракаюцца і пры апісанні іншых прадметаў навакольнага асяроддзя (музычных інструментаў, прадметаў быту), а таксама ўнутранага свету чалавека. Метафарызуюцца паняцці, якія адносяцца да семантычных блокаў «Чалавек цялесны» (з паняццёвымі сферамі «Цела, арганізм чалавека» і «Фізічны стан чалавека») і «Унутраны свет, стан чалавека» (з паняццёвымі сферамі «Эмацыянальны ўзровень асобы» і «Ментальны ўзровень асобы»). Дзякуючы шырокаму выкарыстанню антрапаморфных метафар у паэме падкрэсліваецца адзінства Чалавека і Свету, а таксама разумны пачатак усяго існуючага.

Літаратура

1. Васілеўская, А. С. Метафара лёсу ў паэме Якуба Коласа «Сымон-музыка» / А. С. Васілеўская // Беларусь на скрыжаванні стагоддзяў: ад класікі да сучаснасці: (да 130-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа): матэрыялы Міжнароднай навуковай канферэнцыі, г. Мінск, 1–2 лістапада 2012 г. / [рэдкалегія: В. Д. Старычонок (адказны рэдактар) і інш.]. – Мінск, 2012. – С. 38–40.
2. Колас, Я. Сымон-музыка / Я. Колас // Новая зямля. Сымон-музыка. – Мінск: Юнацтва, 1998. – С. 266–446.
3. Лакофф, Д. Метафоры, якімі мы жывём / Д. Лакофф, М. Джонсон // Теорыя метафоры. – М.: Прогресс, 1993. – 255 с.
4. Попова, Л. Н. Традыцыі народнага творчства в паэме Я. Коласа «Сымон-музыка» / Л. Н. Попова // Традыцыі матэрыяльнай і духоўнай культуры Усходняга Палесся: праблемы вывучэння і захавання ў постчарнобыльскі час: зборнік навуковых артыкулаў / рэдкал. А. А. Станкевіч [і інш.]. – Гомель: ГДУ імя Ф. Скарыны, 2009. – Вып. 2. – С. 204–206.

К. У. Свірыдовіч

Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А. С. Пушкіна

УДК 808.26-541.2

ІМЕНАСЛОЎ ГІСТАРЫЧНАЙ АПОВЕСЦІ ЮЗАФА ІГНАЦЫЯ КРАШЭЎСКАГА “АПОШНІЯ ХВІЛІНЫ КНЯЗЯ ВАЯВОДЫ (ПАНЕ КАХАНКУ)”

Ключавыя словы: паэтонім, іменаслоў, антрапаэтонім, асабовае імя, прозвішча, мянушка, тапонім.

У артыкуле прааналізавана культурна-гістарычная інфармацыя іменаслову аповесці Ю. І. Крашэўскага “Апошнія хвіліны князя ваяводы (Пане Каханку)”. Разгледжаны канатацыі сацыяльнасці, дыялектнасці, гутарковасці, эмацыйнасці, ацэначнасці, нацыянальна-культурнай спецыфікі ўласных асабовых імёнаў. Апісаны этымалагічная семантыка прозвішчаў, вызначаны тэматычныя групы мянушак – носбітаў